

V NOVO DESETLETJE

Evropa devetdesetih let: problemi in perspektive pravičnejše družbe

Ravnokar minulo leto si bomo vtisnili v spomin s slikami zrušene berlinskega zidu, ki jih bodo neusmiljeno spremljale grozne podobe zadnjih romunskih pokolov pred demokratično vstajo.

Ameriško invazijo Paname z letalskimi naleti in bombami bomo pozabili, ker je konec koncev to nekaj normalnega, oziroma takega, kar običajno raje skrijejo. Enako velja za izraelsko kruto nasilje nad pacifisti, ki je samo blede podoba vsakdanjega nasilja nad palestinsko rajo.

Da bo vsakomur jasno: nobene-ga krvavega ravnovesja ne iščem! V preteklosti smo si kdaj lajšali vest tako, da smo zločinska početja na "svoji" strani opravičevali s podobnim ravnanjem nasprotnika. Upam le, da je tega enkrat za vselej konec.

Za nekaj drugega gre. Za celostno sliko dogajanja, ki je vznemirjajoče in izzivajoče, saj terja od nas jasnih odgovorov in opredelitev, slednja pa so možna samo, če imamo jasno pred očmi najširše obzorje z vsemi globinskimi zaznavami.

Dogodkov v vzhodni Evropi zato ne moremo izločiti iz splošnega okvira zgodovinskih tokov in njihovih planetarnih razsežnosti.

Nekaj je vsekakor gotovo. Na Malti sta Bush in Gorbačev dokončno obrnila stran evropske zgodovine, ki jo je skoraj pol stoletja urejal jaltski sporazum med Stalinom, Churchillom in Rooseveltom. Gorbačev je v svojem govoru na rimskem Kapitolu jasno izpovedal svojo vizijo nove Evrope suverenih demokratičnih narodov, torej Evrope, ki se osvobaja blokovskih spon in 200

let po zmagi francoske revolucije uvaja pravno družbo človekovih svoboščin.

Vendar so protagonisti silovitih in v glavnem nekrvavih pretresov (Romunija je s Kitajsko izjema!) ljudje sami, ki so se otresli morečega jarma strahu. Avtoritarni režimi so se zrušili kakor peščeni gradovi tudi zato, ker jih ni več nihče branil, niti vzhodnoevropski komunisti ne. Nasprotno, med vzhodnoevropskimi komunisti so, pod silo razmer, prevladali dotlejšni disidentski "komunistični demokrati", kakor Dubček, Pozsgaj in Modrow.

Ljudstva vzhodnoevropskih držav je desetletja hromil strah pred sovjetskimi vojaškimi posegom, ki se je ponovil vsakokrat, ko so bili ogroženi domnevni strateški interesi bloka. Berlin '53, Budimpešta '56, Praga '68, Kabul '79... Nevarnost sovjetskega vojaškega posega je najbrž prepričala generala Jaruzelskega, da je izvedel na začetku osemdesetih let vojaški državni udar in tako zaščitil poljsko suverenost pred najhujšim.

Z Gorbačevom je ta strah izginil. Večkrat je bilo iz Moskve poudarjeno, da je doktrina Brežnjeva o "omejeni suverenosti" konec. Veter perestrojke je dajal poguma disidentom v državah, ki so se pred njim branile z načeli neodvisnosti. Dogmatiki so vedeli, da bodo ostali na oblasti prav zato, ker jim iz SZ ne grozi več poseg, podoben onemu, ki jih je spravil na oblast.

Dokončno pa je ta strah splahnel v trenutku, ko je Gorbačev z umikom iz Afganistana pokazal, da misli resno in da njegove niso le prazne besede. Proces dogovarjanja in razoroževanja je naredil ostalo.

V tem smislu se je ironija usode tragično poigrala prav z režimi, ki so se osamosvojili od Moskve in zamenjali zunanjo grožnjo z notranjim represivnim sistemom. To je vsekakor primer Romunije in Kitajske, a tudi drugih sorodnih režimov, kot sta na primer Severna Koreja in Albanija. Zato bo tudi tu prehod k demokratičnejšim oblikam vladanja bolj travmatičen in nasilen.

Jugoslovanski primer pa je spet nekaj posebnega. Najbrž ga lahko zares primerjamo samo s položajem v Sovjetski zvezi, saj gre v obeh primerih za avtohtonost revolucije in narodnostno raznolikost.

Velika demokratična revolucija odpira sedaj vrsto problemov, pred katerimi ne moremo in ne smemo mižati.

Sami zmerni zahodni opazovalci, ki jih ne obremenjujejo ideološki presodki, ne enačijo zmage demokracije v vzhodni Evropi in splošno opredeljevanje za tržno usmerjenost gospodarstev kot triumfalno zmago kapitalizma, oziroma kot dokončni bankrot komunizma. To bi bilo preenostavno.

Seveda bo treba obravnavati vsak primer posebej. Zmaga demokracije pomeni, da se bodo ti narodi odslej svobodno odločali tudi o svojem družbenem sistemu. Možni so zelo različni odgovori, ki zasedajo prostor na široko razpeti paleti med skrajnima mejama demokratičnega socializma in demokratičnega kapitalizma, onkraj katerih ostajata (upati je) definitivno pokopana avtoritarni kapitalizem—fašizem in avtoritarni socializem—stalinizem.

Mnogi, ki so upravičeno vzhiceni nad demokratičnim procesom v

vzhodni Evropi, pozabljajo, da je blokova delitev po vojni rodila, poleg stalinističnih represivnih režimov tudi fašistični avtoritarizem, iz katerega se je naša celina z velikimi žrtvami izkopala šele pred slabim desetletjem, ko so se vrnili k demokraciji na Portugalskem, v Španiji in v Grčiji, medtem ko je spopad s terorizmom vzbujal avtoritarne težnje tudi v ostalih zahodnoevropskih državah, kakor sta italijanska in nemška.

Tako si lahko predstavljamo oblikovanje najrazličnejših družbeno političnih modelov ob sočasnem in usklajenem vplivu različnih idejnih tokov, kot so družbeno angažirano krščanstvo, socialna demokracija, ekološka gibanja, svobodnjaški marksizem in podobno.

Zdi se tudi, da se na vzhodu le redkokd opredeljuje za enostavno prenašanje zahodnega družbeno ekonomskega modela, tudi zato ne, ker za to niso dani ne strukturni, niti razvojni pogoji. V zahodni kapitalistični model spada, na primer, brezobzirno izkoriščanje tretjega sveta, ki z vračanjem dolgov ustvarja celo nove investicijske pogoje. Tem pogojem vzhod ne more ustreči niti z opredelitvijo na tržno gospodarstvo. Ekološka občutljivost vzhodnoevropskih družb je seveda tudi posledica katastrof, ki jih je zagrešilo plansko gospodarstvo v iskanju pospešenih ritmov industrializacije, zato pa je le verjetno, da ti narodi ne bodo mogli mimo ekologije, kljub omami potrošništva. Prav tako si le težka predstavljamo, da bodo razpršene vse utopične vrednote enakopravnosti in socialne pravičnosti, ki so jih odpravljali režimi proglašali in v isti sapi izdajali.

Motili bi se tudi, če bi v poveljevanju našega, zahodnega demokratičnega modela zmolčali tudi njegove senčne plati in z njimi ne soočali nosilcev demokratičnih revolucij na Vzhodu. Tu mislim predvsem na dejstvo, da se je marsikje parlamentarno—demokratični model sprevrgel v formalizem, v resnici pa se podreja tržnim zakonitostim v tolikšni meri, da so tudi svoboščine in demokratične pravice le blago, ki se troši, kupuje in prodaja.

NEMŠKO VPRAŠANJE

Bliskovite, čudovite spremembe v vzhodni Evropi odpirajo seveda mnogo scenarijev, s katerimi se danes soočajo državniki in politiki.

Še najbolj razvpit je scenarij, ki zadeva možnosti ponovnega zedinjenja Nemčij. Gre za perspektivo, ki je hkrati tudi večplastni problem, ob katerem se je vredno zamisliti, saj ga ne moremo likvidirati kot zgolj notranje mednemško vprašanje.

Padec berlinskega zidu je seveda odprl problem odnosov med nemškima državama, pri čemer so izhodišča razmišljanj zelo različna.

Ko sem se pred nedavnim pogovarjal z vodilnimi politiki nemškega Bundestaga o tem problemu, sem najprej spoznal, kako vse potencirajo bližajoče se parlamentarne volitve, kajti nikomur ni vseeno, kdo bo vladal v

■ Nadaljevanje na 4. strani

RESOLUCIJA ZA SLOVENCE V DEŽELNEM SVETU

Politika naj ujame utrip družbe

Ob razpravi o deželni proračunu za leto 1990—92 je predsednik Biasutti sprejel tudi resolucijo, ki jo je predstavila svetovalska skupina KPI v zvezi z zakonom za Slovence v Italiji. Resolucija je razčlenjena in poudarja med drugim, da si je treba prizadevati za izboljšanje Maccanicovega oziroma vladnega zakonskega osnutka, s katerim Slovenci ne moremo biti zadovoljni; poudarja nadalje, da bi morala imeti slovenska manjšina zagotovljeno pravico izraziti v parlamentu kot neposredno zainteresirana skupnost svoje potrebe, pričakovanja in zahteve s tem v zvezi; važno pa je, da resolucija "obvezuje Deželni odbor oziroma njegovega predsednika, naj pripravi srečanje z enotnim predstavništvom slovenske manjšine, na katerem bi mu slednje

izrazilo svoje pripombe in predloge v zvezi z vladnim osnutkom, da bi jih lahko potem posredoval vladi in parlamentu."

Ta obveza je važna, saj je doslej, kot znano, odigral Biasutti dvoumno vlogo pri izdelavi vladnega osnutka v Rimu. Predlagal je na primer, in delno dosegel, črtanje nekaterih občin iz že tako nesprejemljivo omejenega območja zaščite. Dalje je v osnutku ostal člen o preštevaniu Slovencev (v okoliških občinah in okrajih!!!), kljub obvezam, ki jih je sprejela deželna politična večina oktobra lani v deželnem svetu... Mar naj na osnovi teh dveh primerov sklepamo, da je predsednik deželne vlade v Rimu učinkovit le, ko gre za negativne poteze do Slovencev in obratno?

V resnici gre seveda predvsem za politično igro, v kateri so interesi strank in oblasti daleč pred in nad resničnimi interesi manjšine. Čigave koristi in stališča pravzaprav zastopa deželni predsednik v Rimu? Očitno je, da zagovarja to, kar je lahko sprejemljivo znotraj okvira strank, ki podpirajo deželni odbor in njegov program. To pa je, kot vemo, daleč od realnih potreb naše skupnosti in njena usoda je, potem-takem, odvisna od politične volje in interesov vladnih strank, ne pa od načel in postavk demokracije. In vendar se razpoloženje v t.i. civilni družbi le spreminja, kot dokazujejo poziv več kot stotih vidnih tržaških intelektualcev, poziv in solidarnostne izjave italijanskih šolnikov itd. Da prevladuje strankarsko—oblastvena logika je sicer stara stvar a

vendar jo velja ponovno ožigosati, ker takega pojmovanja politike in načina vodenja javnih ustanov ne moremo odobravati. To se nam zdi vredno poudarjati v času, ko smo vsi priča procesu demokratizacije v Evropi: saj nam gre tudi za vsebinsko in ne zgolj za formalno demokratizacijo, povsod!

Pa tudi SSK vstraja s svojim sodelovanjem v deželni večini, in to kljub temu da njen glas očitno dosti ne zaleže... Mar naj bi bilo to tisto "soodločanje Slovencev, kjer se odloča", o katerem govorijo predstavniki te stranke? Res ima SSK za namen za sodelovanje nekaj konkretnih koristi, a spet smo pri strankarskih prednostih (ali sličnih, kot dokazujejo višji deželni prispevki tistim slovenskim društvom in

ustanovam, ki so blizu tej stranki). Iz vidika splošnih interesov naše skupnosti pa so rezultati bolj slabi, kot pričata vladni ali Maccanicov osnutek in Biasuttijeva vloga v tej zvezi. Zato pa se moramo vendarle vprašati, kako bi lahko politično vladne stranke izkoriščale dejstvo, da del Slovencev sodeluje z njimi. Na vse načine se moramo podvzati, da bomo tisti osnutek izboljšali, a prav gotovo bomo uspešnejši, če bomo politično bolj dosledni in ne bo nihče med nami nudil vladnim strankam možnosti, da nas pripeljejo žejne čez vodo.

Vsekakor pa se moramo najbrž bolj pozorno in spoštljivo ozreti v to, kar se v družbi dogaja in premika.

MILOŠ BUDIN

KONGRES ZVEZE KOMUNISTOV SLOVENIJE

Za evropsko kakovost življenja

Čeprav so ga zasenčili s svojo krvavo dramatičnostjo romunski dogodki, je kongres slovenskih komunistov v ljubljanskem Cankarjevem domu gotovo zaslužil oznako "zgodovinski".

Na njem je predsednik ZKS Milan Kučan umirjeno in trezno poudaril, kaj pomeni evropska naravnost Slovenije, strnjena v kongresnem geslu "Evropa zdaj". Brez pritiska množic se ZKS spontano odpoveduje privilegijem oblasti in postavlja temelje demokratični, večstrankarski pravni družbi. V Sloveniji bodo pomladi volitve, na katerih utegne ZKS biti poražena, čeprav se bo borila za volilno zmago. Sprejela je pač demokratična pravila igre, do skrajnih konsekvenc, z enako odločenostjo in doslednostjo, kot se je spoprijela s centralističnimi in neostalinističnimi težnjami srbskega partijskega vodstva, da bi ohranila slovensko suverenost.

ZKS bo torej odslej ena izmed slovenskih strank, ne pa vodilna družbenopolitična sila, kar je veljalo doslej. V preteklosti je zakrivila tudi napake in zločine, za katere se je Milan Kučan odkrito opravičil in poudaril, da je skupna naloga vseh slovenskih demokratov preprečiti, da bi se kaj takega kdajkoli ponovilo.

S svojim sestopom je ZKS že bistveno prispevala k spremenjanju Jugoslavije v konfederacijo svobodnih narodov.

Kongresa v Cankarjevem domu so se tudi tokrat udeležili gostje, predstavniki levih partij sosednjih držav in dežel. Bili so koroški komunisti, madžarski socialisti, delegati KPI in PSI za Furlanijo — Julijsko krajino. Prvič so se kongresa udeležili tudi predstavniki vseh slovenskih organizacij iz zamejstva, ne glede na idejno opredelitev. S Koroške so prišli odposlanci ZSO in NSKS, iz naše dežele pa predstavniki slovenskih komunistov, socialistov, SSk, SKGZ in SSO, ki so na kongresu nastopili s svojimi razpravami.

Za slovensko komponento KPI je v Cankarjevem domu nastopil senator Stojan Spetič.

Uvodoma je poudaril, da sodeluje v razpravi predvsem kot član slovenskega naroda, ki živi "na robu in gleda iz zornega kota družbe, ki že terja od naprednih sil, da formalni demokraciji in pravnim jamstvom vrnejo vsebino in načelnost, oziroma, da jih osvobodijo skrajne posledice tržnih mehanizmov, ko je politična izbira že blago, ki se kupuje in prodaja preko mehanizmov manipulacije in vzročnega ustvarjanja potreb in odgovorov nanje." Spetič je nato dejal, da je programska usmeritev ZSK, kot je izvenela iz poročila Milana Kučana, "vznemirljiv izziv, tveganje, ki se ga splača prehoditi in preizkusiti do konca, saj daje življenju posameznika in skupnosti etične vzgibe, brez katerih je bivanje zgolj vegetativnega značaja."

Živimo v "magičnem letu", je poudaril Spetič, ko se je kolesje zgodovine zaradi nakopičenih protislovij in dozorelih potreb izredno naglo zavrtelo. "Vzhod stopa na nepovratno pot demokracije, ko je izziv novega socializma predvsem v sposobnosti osvobajanja človeka."

Realni socializem se je kompromitiral v tolikšni meri, je nadaljeval Spetič, da ga bodo ponekod presegali celo s sprejemanjem perversnih modelov kapitalizma, ki se je razvil tudi zaradi neusmi-

ljenega izkoriščanja tretjega sveta, kamor je prenesel svoje proizvodne sisteme, ki se mu doma ne izplačajo več.

Tako se sedaj konflikti selijo v smeri sever—jug. Zato je premoščanje krivičnega mednarodnega reda in razreševanje problemov svetovnega razvoja predvsem tam, kjer so njegove gonilne sile, torej pri nas, v Evropi in Ameriki, pomemben izziv novi levici, od Gorbačeva do socialistične internacionale.

Zatem se je Spetič dotaknil tudi položaja v naših krajih.

"Evropa zdaj... je omamljivi sen o zedinjeni Evropi brez meja, v kateri se uveljavlja pravna skupnost enakopravnih narodov, multikulturalne družbe, v kateri se ob stičiščih narodov in kultur ustvarjajo proste cone sožitja in medsebojnega oplajanja. To ni torej samo premoščanje Jalte, pač pa predvsem perspektiva, v kateri lahko tudi slovenski narod uresniči pradedni sen o združitvi, mimo državnih ločnic in administrativnih pregrad. To je sen, ko bi Trst zares postal pljuča Slovenije vsaj v enaki meri, kot bi ponovno zaživela v vsej svoji moči in veljavnosti italijanska kultura v Istri in na otokih, ne da bi pri tem kogarkoli osumili revanšizma ali iredentizma, saj bi se kulturni in narodnostni prostori prekrivali in dopolnjevali. To je Evropa, v kateri bi problem manjšin prerasel v perspektivo večstranskega sožitja in kulturnega pluralizma in je istovetnost prebivalcev mejnih področij prežeta z nabojem večkulturnosti na trdnih izvirnih koreninah."

Spetič je na koncu govoril o prizadevanjih KPI za uzakonitev pravic slovenske manjšine, kateri se zoperstavljajo konzervativne sile s svojo ozkostjo. "Pretrsa jih, tudi pri nas, strah bodočnosti, ki je za vse nas tako vznemirljiva. Prepričan sem, 'je zaključil Spetič, da bo zgodovina, in mi v njej, obračunala z njimi in odprla na stežaj vrata neizraženemu potencialu, ki ga prinašamo v Evropo, čeprav majhni, a zato tembolj ponosni."

PO OBČNEM ZBORU

Perestrojka tudi v SKGZ

Občni zbor Slovenske kulture—gospodarske zveze, ki je bil v nedeljo v Čedadu, je nesporno dokazal, da ta manjšinska organizacija nujno potrebuje korenito vsebinsko prenovu, v nasprotnem primeru močno tvega, da jo bodo dogajanja popolnoma prehitela. Ta potreba po "perestrojki" je prišla do izraza predvsem v dolgi, vendar ne dolgočasni razpravi, v kateri so imeli glavno besedo tisti, ki si želijo sprememb, tako da lahko rečemo, da se je tudi v SKGZ močno pojavila neke vrste reformatorska frakcija, ki hoče resnično obračunati s preteklostjo. Že predsednik Klavdij Palčič, ki bo skoraj gotovo potrjen za to mesto, in tajnik Dušan Udovič sta v svojih poročilih odprla nekaj problemov in vprašanj, o katerih se je doslej med Slovenci v Italiji premalo govorilo. Palčič je govoril o nujnosti globokih sprememb v notranjem ustroju SKGZ, pri čemer si je zadal časovni rok dveh let, kar je za nekatere, kot je bilo sli-

RAZMISLEK NA ROB PASOLINIJEVEGA ROMANA

Sen o nečem! Kaj pomeni biti komunist?

Ponovno se lotevam beležk, ki sem si jih pred meseci zapisal ob branju starega Pasolinijevega romana. Morda bi jih kazalo znova premisliti in bolje preurediti, toda medtem se je zvrstilo toliko dogodkov v naši partiji in zunaj nje, da so se mi nenadoma zadel spet aktualni. Prepričujejo me o tem številni razgovori z razočaranimi tovariši, ki sem jih bil te dni deležen. Oseb, ki jih možnost, da bi komunistična partija nehala obstajati, navdaja s strahom. V mnogih vzbuja razprava o spremembi imena vtis političnega poraza, zatajitev sedemdesetih let zgodovine. Nema lokrat se odeva kar s podobo življenjskega poloma. Opazil sem solze na razočaranih licih starih partizanov, pa tudi v očeh mlajših in najmlajših. Ljudi, ki so se z vstopom v komunistične vrste odpovedali napredovanjem na delovnem mestu ali pa celo tej ali oni zaposlitvi. Zalotil sem se tako pri razmišljanju o znameniti komunistični "drugačnosti". Vprašal sem se, kaj sili toliko ljudi k političnemu delu v stranki, ki odvselej terja osebne požrtvovalnosti, ne da bi nudila v zameno tistega "plačila", ki se zdi samo po sebi umevno članom strank, ki zagotavljajo podporo vladnim večnam s KD. Ne vem, če zastran šibke domišljije ali zastran pomanjkljivega kritičnega razmotrivanja, toda kot najustrežnejši odgovor se mi vsiljuje "hrepenenje po sanjah". Potreba po upanju v pravičnejšo družbo, ki so v njej vsi deležni enakih izhodišč a solidarnost otipljiva, ne pa pregnana v besedni svet "jezičnih dohtarjev". Sen o nečem tako rahlem in neoprijemljivem, da mu je lahko vsakdo vdahnil lastno vsebino. Ravno pri tej misli sem se spet spomnil starega Pasolinijevega romana.

Pasolini je pisal o snu nečesa, ko je skušal poimenovati nerazločno hrepenenje prvega pokolenja komunistov po koncu vojne. Sen o nečem postane tako tudi naslov romana, v katerem se je pisatelj lotil manj znane in raziskane

strani naše zgodovine: namreč politične emigracije v Jugoslavijo. Pojav zadeva bodisi Italijane kot Slovence in je svoj največji razmah doživel med leti 1946 in 1948, nakar je naglo usahnil. Njihov povratek se je zlil z množičnim izseljevanjem iz Istre. Spopad med Titom in Stalinom je njihovo pričevanje o lastnih življenjskih izbirah zapečatil z molkom. Pred kratkim so v nekaterih člankih na Piccolovi gorški strani postavili v dvom celo obstoj pojava samega. Toda z leti se je nabralo na desetine pričevanj, tako da je polemika brezpredmetna. V resnici pa vemo zelo malo o vzgibih njihove osebne zgodovine, njihovih komunističnih odločitvah. Marsikateri odgovor na tedanja, pa tudi na današnja vprašanja najdemo v tem Pasolinijevem delu: pisanju, ki je tedaj lebdelo med leposlovjem in pričevanjem, a nam danes pomeni hkrati globok razmislek o naši preteklosti kot tudi o naši sedanjosti. Junaki romana so doma iz Karnije. To so brezposelni ali nerredno zaposleni fantje. Zasvojila jih je — kot mnoge druge — predstava o sosednji republiki kot deželi, v kateri se je uresničil njihov sen o družbeni pravičnosti. Socializem je beseda, ki jo pogosto izgovarjajo med večernimi pomenki ob gostilniški mizi. Socializem je odgovor na vse krivice, ki so jih doletele tistega dne na delu na domačem polju ali na oddaljenih, tujih poljih, ki jim gospodarja še vedeli niso. Naj takoj povemo, da ni Pasolinijev pristop do snovi odmaknjen. Kako naj bi tudi bil, saj je delo nastalo med letoma 1949 in 1950, pač na valu dogodkov iz let 1948 in 1949. Toda knjiga ni niti najmanj obremenjena z retoriko, ki se je tedaj cedila iz angažiranega ali, če hočemo, neorealističnega leposlovja. Prav zato se nam ti Pasolinijevi komunisti zdijo še danes tako resnični. Komunistična vera jih je prej doletela, kot pa da bi jo bili sami iskali. Nekaj, kar nerazdružno sodi k

samemu njihovu "bednemu in zavrženemu bivanju". Sen o tem, čemur pravijo socializem, se jim zdi uresničen v Jugoslaviji, zato sklenejo, da se odselijo in prekoračijo mejo nekje pri Gorici. Pred odhodom — nikjer nobene ideološke razprave. Zanje je socializem predvsem kruh. Kruh, ki ga sanja, kdor pozna samo polento. Prav tako ni politično razočaranje tisto, kar jih prepriča, da Jugoslavijo zapustijo. Pač pa ugotovitev, da je nagrada za delovni dan na kolektivni kmetiji ista rezina polente, ki so je bili deležni v Nemah ali v Casarsi, ko se je dan nagnil k večeru. Ista bolest, ki jih je spremljala ob odhodu iz Italije, jih zdaj spremlja ob povratku. Iz njihove pripovedi sovaščanom ne veje nobena zagrenjenost. Po svoje nekako vedo, da nimajo pravice drugim braniti lastnih sanj. Sicer pa se tudi njihovo hrepenenje po sanjah izkaže za silnejše od razočaranj, ki so jih prestali. V dneh tako imenovanega "lodo De Gasperi" stopijo tudi sami na trg v bitko za zemljo in svoje državljanske pravice. Večjih uspehov sicer tudi tokrat ni, pa vendar so kot že v dneh odporniškega zbrali pogum za sanje in ravnanje, ki jim ga vest narekuje.

Čudna je jasnovidnost teh Pasolinijevih strani in čudno je, da so strani, ki vsebujejo toliko odgovorov na vprašanja o naši preteklosti, o prizadevanjih komunistov, tako naglo tonile v pozabo. In vendar so ti odgovori še vedno tam, v okolju, ki ga Pasolini izroča leposlovju. V podrobnem opisu hiš z razpadajočim ometom, rje na kolesih, zmečkane platna zastav. Če so Pasolinijevi junaki še živi, bi jih verjetno našli med tistimi, ki ob nedeljah kupujejo Unita, si s prihranki od pokojnine plačujejo partijsko izkaznico in še vedno hrepenijo po drugačnem svetu. Verjetno se v naši partiji "mora" marsikaj spremeniti, toda nihče ne bo ne njih ne nas oropal hrepenenja po sanjah.

DARIO MATTIUSI

Tavčar je nanizal zamude pri informiranju italijanske javnosti, ki ni ustrezno seznanjena z manjšinsko problematiko, ravnateljica Slovenskega zavoda za poklicno izobraževanje Tamara Blažina pa je bila mnenja, da o manjšinski politiki dejansko odloča ovek krog ljudi, kar seveda ni dobro. Kritike na dosedanje politiko so prišle iz vrst Jožeta Pirjevca, predsednika Slovenskega stalnega gledališča, upravni direktor Založništva tržaškega tiska Silvio Tavčar pa se je med razpravo med drugim zavzel za zelo tesno sodelovanje med Primorskim dnevnikom in Primorskimi novicami. Nekaj se je toraj premaknilo, že na prvi seji novoizvoljenega glavnega odbora SKGZ pa bomo jasno videli, če bodo ti premiki že obrodili prve konkretne sadove.

Živahna debata je povsem zasenčila volitve glavnega odbora. Volilni sistem je močno zastarel in ga bo treba čimprej posodobiti. Delegatom je kandidacijska komi-

sija ponudila obširno (verjetno preobširno) kandidatno listo, tako da so se volitve v glavnem omejele na črtanje nekaterih kandidatov, ki pa so vsi dosegli in skoraj vsi celo krepko presegli 50 odstotkov preferenc. Prvič pa se je zgodilo, da je 74 delegatov na 125 volivcev dodalo novo ime in sicer predsednice Slovenskega kluba Barbare Gruden, ki je bila takorekoč neposredno izvoljena v glavni odbor SKGZ. Tudi to je lahko znak, da se nekaj vendarle premika.

Čedajski občni zbor je torej za nami. Slovence v Italiji čakajo v naslednjih tednih in mesecih zelo zahtevne naloge. Svež veter, ki je v nedeljo (tudi s silovitimi sunki) prijetno zapihal v gledališču Ristori, bo gotovo dobrodošel na poti, ki je posuta z raznimi ovirami in nevarnimi pastmi. Od nedelje pa je ta pot morda manj strma.

SANDOR TENCE

(Povzeto iz PRIMORSKIH NOVIC-Koper)

Lepo je v naši domovini biti ...

Lepo je v naši domovini biti Šušnik. Nositi svilene hlače. Imeti denar v Švici. Deliti ukaze. Izmišljati si simbole. Imeti take žene, ki dajo vse za idejo. Prav vse. Lepo je v naši domovini biti žena Šušnikova. Nositi dragocena krila. Živeti v čudoviti hiši. Piti kavico. Uživati v nočeh, ko moža ni. Napihiti in izprazniti si trebuh, kadar se spleča. Za čast. Za slavo. Za plemenito idejo. Za denar. Lepo je v naši domovini biti Šušnikov sin. Služba je zagotovljena. Kariera namazana. Osebnostna tajnica pripravljena. Ni žuljev na rokah. Ni sitnih delodajalcev. In ni niti ljubezni. Je dekle. Debušnikova hči. Je poroka za spravo. In navsezadnje to ni tako slabo. Dekle je bogato, mlado in sanjavo. Malo preveč moralno. V poletnih večerih se sprehajata ob luninem svitu z roko v roki. In prav tako lepo je v naši domovini biti Debušnik. Kaj pa če nisi ne Šušnik ne Debušnik, ne njihova žena ne njihova hči? Kdo si? Ljudstvo. In ljudstvo rabi simbole. Ker ljudstvo še ima vrednote. Ker ljudstvo še verjame. Ker ljudstvo zna še ljubiti. Ker ljudstvo zna še sovražiti. Pa ni samo tako romantično. Je tudi drugače. Ljudstvo že zdavnaj pozna Šušnika, njegovo ženo, sina, in njihove votle navade. Ljudstvo ve, da politika ni revolucija. Da politiki niso revolucionarji, da prilagajajo ideje denarju, osebnemu interesu. Ker ljudstvo pozna njihova jajca, njihovo moč, samozavest. Mimo Šušnika in Debušnika pelje še ena pot. Majale se bodo stare stavbe. Padali spomeniki. Listi v knjigah bodo manj popisani. Simbolov ne bo. Bodo bolj trda jajca. Več bo moči. Več samozvesti, pravega junaštva. Čestitam Mariju Čuku za pomembno satiro. Končujem s stavkom, ki ga je rekel avtor sam: Kdor se ni bi znal nasmejati ob mili satiri, bi se osmešil. Ostaja še marsikaj, nad čemer bi se lahko jokali in smejali v našem zamejskem Tutamu. Pot je sedaj odprta novim satiram.

VILMA PURIČ

NOVO GLASILO ZKMI

Jurij

Ob koncu leta je na vzhodni Kras privekal Jurij. Za tiste, ki ga ne poznajo, je Jurij glasilo komunistične mladine vzhodnega Krasa, ki je v zadnjih mesecih obnovila že obstoječi krožek. To je vzbudilo veliko zanimanje v mladini. Zahvala gre predvsem Juriju, ki je v Trstu doživel precejšen uspeh. Krožek ima na programu razne iniciative (pobude). Prva izmed teh je kulturno srečanje z demokratičnimi organizacijami Latinško—ameriških držav kot znak naše solidarnosti s temi zatiranimi narodi. Poleg tega bo izšla posebna številka Jurija, ki bo obravnavala probleme slovenske manjšine v luči zadnjih dogodkov, in jo lahko dobite v sekcijah partije. Kdorkoli bi rad sodeloval z nami, dobi informacije na sedežu ZKMI v ul. Capitolina 3, telefon 761377.

RAZPRAVA V KPI

Vodič po izrednem kongresu

Marca bo v Bologni izredni kongres KPI, ki ga je sklical CK KPI po predlogu tajnika Occhettoja o ustanovitvi nove levičarske stranke. Kot znano, bodo člani KPI na sekcijah, pokrajinskih in vsedravnem kongresu glasovali in se opredeljevali ob treh resolucijah, ki zastopajo tri različna stališča in politične predloge. Prvo resolucijo je predložil tajnik Occhetto, drugo sta predložila Ingrao in Natta, tretjo pa Cossutta.

Ko se bodo člani opredeljevali za eno izmed treh resolucij, bodo tudi glasovali za kandidate, ki podpirajo izbrano resolucijo. Tako bodo delegati na pokrajinski in vsedravnem kongresu, nato pa tudi člani novega CK, izbrani po proporcionalnem sistemu glede na podporo, ki jo bo vsaka resolucija prejela med članstvom.

Bralci so razumeli, da se KPI že sooča s povsem novim načinom dela in odločanja. Da bi jim pomagali pri njihovi svobodni izbiri, smo po tedniku "Avvenimenti" pripravili neuradno sintezo odgovorov, ki jih trije dokumenti dajejo na ključna politična vprašanja. (Številka pred vsakim odgovorom pomeni resolucijo. Št. 1 je resolucija Occhetto, št. 2 je resolucija Ingrao—Natta, št. 3 je resolucija Cossutta).

O BODOČNOSTI KPI

1) KPI se z odprtjem "ustanovnega postopka" zavzema za oblikovanje nove politične formacije italijanske levice. Ta naj združuje reformatorske tokove italijanske družbe na osnovi programa obnove italijanske družbe na pragu leta 2000.

2) Predlog je nejasen in zmeden, saj ni kos nalogam levice. Ta se mora obnavljati, vendar izhajajoč iz lastne istovetnosti. Zamenjava imena in simbolov ni pametna, pač pa je potrebna globoka prenova načinov delovanja stranke.

3) Nujnost odstraniti politično blokado, ki je v Italiji anahronistična po velikih spremembah v svetu, terja okrepitev, ne pa razpust KPI, ki se res nima kaj sramovati lastne preteklosti boja za demokracijo in napredek v Italiji.

POLOŽAJ V SVETU

1) Totalitarni socializem, ki ga je porodilo komunistično gibanje, je tragično propadel. Velike svetovne novosti pa silijo tudi k premostitvi klasične socialne demokracije in njene prerazdelitvene logike. Potrebna je nova politika, ki naj temelji na vrednotah

svobode, odgovornosti in solidarnosti.

2) Velike spremembe v svetu krepijo spoznanje, da je potrebno ohraniti izvirnost in samostojnost KPI, ki naj se še bolj zavzame za premostitev najbolj dramatičnih svetovnih problemov (lakota, selitve, ekološke katastrofe) z novim internacionalizmom ter novimi oblikami proizvodnje in potrošnje.

3) Padec berlinskega zidu in konec hladne vojne odpirata nove možnosti boju za mir tam, kjer ga še ni (Srednja Amerika, Kambožja, Bližnji Vzhod, Južna Afrika) in za oblikovanje multipolarnega sistema sodelovanja različnih družbenih ureditev in omik, brez vodilne vloge velesil.

SOCIALISTIČNA INTERNACIONALA

1) Predlagamo vključitev v socialistično internacionalo, v kateri se priznava večina evropskih reformističnih sil. Ta je že premostila evrocentrične težnje in išče pota dialoga z reformatorskimi silami na Vzhodu.

2) Odnos s socialistično internacionalo je treba zastaviti dialektično, v duhu teoretske in politične obnove, ki naj prerazvrsti sile evropske in svetovne levice. Nesmiselno je sprejeti že obstoječe idejne in organizacijske okvire.

3) Socialistična internacionala, v kateri delujejo tudi nazadnjaške sile, ne ustreza današnjim potrebam, zato je koristneje posvetiti pozornost pobudam Gorbačeva. Varljivo je upanje, da bo v njej mogoče najti okvir za spravo s PSI.

KRIZA NA VZHODU

1) Dolgo smo se motili, ker smo mislili, da je mogoča reforma vzhodnoevropskega družbenopolitičnega modela. V resnici je bila potrebna globoka politična revolucija. Ti režimi niso bili demokratični, zato niso bili socialistični. Naša dvoličnost pa je v ljudeh zasenčila vrednote socializma in same naše partije.

2) Demokratična revolucija v vzhodni Evropi dokazuje, kako pravilna so bila stališča KPI in njene pobude, kljub napakam in nepopolnemu razumevanju. Evropa je spet pred dramatično izbiro med vznemirljivim iskanjem novega, demokratičnega socializma in vrnitvijo h kapitalizmu.

3) V vzhodni Evropi propada avtoritarni model socializma, kakor pretresa kriza tudi porazdelitveni socialdemokratski model reformistov. Zmaga demokratičnih ljudskih revolucij dokazuje, da so ti narodi dosegli visoko raven omike in težijo k socialistični demokraciji.

KOMUNIZEM

1) Stalinistični in državno—totalitarni pojem socializma je pro-

padel. Socializem sedaj pojmuje mo kot svetovni proces spremenjavanja, ki je plod soočanja in spajanja izkušenj socialistov, socialdemokratov in vernikov. V svetu gre uveljaviti demokratični proces vzajemne integracije, medsebojne odvisnosti in spoštovanja razlik.

2) Komunizem je težnja k enakopravnosti in svobodi. V svetu narašča potreba po vrtdnotah, ki se ne merijo z denarjem, kot je nujnost osvoboditve ustvarjalnega dela vsake odtujitve, ali premoščanje delitve sveta v "močne" in "šibke". Komunizem sploh ni to, kar so ponujali na vzhodu, pač pa obzorje sproščanja človekovega bogastva.

3) Socializem je svetovni proces, ko je demokracija bojno polje za zaščito osebnih pravic, prozornost odločanja in javno nadzorstvo trga za zadostitev družbenih potreb. Odprto ostaja vprašanje, kako v pogojih gospodarskega in kulturnega pluralizma uresničiti nove oblike podružbljanja lastnine in premoščanja kapitalizma.

ITALIJANSKA POLITIKA: PROBLEM ALTERNATIVE

1) Pol stoletja je Italija v zamrznjenem političnem ravnotežju, s katerim se okorišča KD. Zato je potrebna reforma političnega sistema, začenši z reformo strankarskega predstavnštva. Od tod predlog o "ustavodajnem postopku" za novo reformatorsko politično silo, ki je sad naše zgodovine.

2) Priča smo oblastniškemu zavezništvu med KD in PSI, ki je trdno predvsem zaradi šibkosti in razbitosti družbenih antagonistov. Potrebna je zato predvsem ponovna politizacija podrejenih in odrinjenih slojev, da se uveljavijo potrebe, ki rastejo iz novih družbenih protislovij.

3) Podrobna analiza dogajanj v osemdesetih letih potrjuje, da smo na višku konzervativne politike, ki je potrditev načrtov lože P2. Potrebno je vzbuditi nov ciklus družbenih bojov in množičnih gibanj, da se osvobodijo demokratične sile v PSI in KD, ki so danes talke trojke Craxi—Forlani—Andreotti.

SOCIALISTI

1) Smo za odkrito soočenje s socialisti, saj bo naša prenova spodbudila tudi politično in kulturno obnovo v PSI. Od socialistov si pričakujemo samokritično oceno dosedanjega sodelovanja s KD in vrnitev k izhodišču reformistične alternative.

2) PSI zaostruje konflikt s komunisti, ker meni, da mora s pozicije oblasti predstavljati koristi močnejših protagonistov kapitalistične reorganizacije. Zato je utvara misliti, da zadostuje spremeniti ime in ustanoviti novo stranko, pa bi se PSI spreobrnil.

3) KPI je dosegel najboljše volilne uspehe v letih 1976 in 1984, na valu ostrih družbenih konfliktov in antagonizma s socialisti.

Slednji so prispevali k oblikovanju bloka zmernih sil, ki uveljavlja v družbi svoje kulturne vrednote.

ŽENSKES

1) Ženske bodo ustanovna sila nove stranke, saj so bile že doslej izredno pomembna komponenta v partiji, ki je sicer zrasla izven okvirov ženske revolucije.

2) KPI mora priznati, da je v besedah priznavala vlogo ženske, v resnici pa partijo še naprej vodijo moški. Prenovljena KPI mora ženskam priznati samostojno vlogo.

3) Premostiti moramo prosvetlenski pojem enakopravnosti in uveljaviti različnost spolov, kultur in ras. Komunizem je skupnostno gospodovanje nad lastno usodo.

REFORMA PARTIJE

1) Nova stranka bo premostila notranji demokratični centralizem, temeljila bo na svobodnem soočanju političnih platform in stališč, ob jasnih pravilih in brez vnaprejšnje kristalizacije.

2) Nevarnost je v izginotju množične partije, ko bi jo nadomestilo le ožje vodstvo. Prenoviti KPI pomeni porušiti dosedanji sistem piramide odločanja in uresničiti tematska in iniciativna središča.

3) Ne potrebujemo vojvodskih metod, niti zgolj iskanje spektakularnih efektov. Potrebna je demokratizacija partije, v kateri naj pridejo do izraza deželne in kulturne razlike. Zato potrebujemo nov statut.

ZAKLJUČNI PREDLOG

1) Vsa partija naj se vključi v "ustnovitveni postopek" nove politične sile, ki bo slonela na dogovrjenem programu in ne več na osnovi ideološke celostnosti. Nov suveren kongres naj potegne zaključke te skupne razprave.

2) Predlagamo konferenco za opredelitev novega temeljnega programa KPI, samostojne pobude za določitev skupne platforme levih sil in organizacijsko konferenco KPI za nujno prenovno načina njenega dela.

3) Tokrat odločamo o naši bodočnosti. Smo proti razpustu KPI, za njeno resnično globoko prenovno, iz katere naj izide okrepljena in bojevitejša KPI, ki se bo takoj vključila v pomladansko volilno kampanjo.

Srečanje v Križu

Sekcija KPI Josip Verginella vabi v nedeljo, 14. januarja ob 10.30 v Ljudski dom v Križu na javno soočanje o nedavnem političnem predlogu tajnika Occhettoja.

Sodeloval bo deželni svetovalec in predsednik slovenske komisije KPI Miloš Budin.

Knjižnica Pinko Tomažič in tovariši
Prosvetni dom Opčine
V torek 16. t. m., ob 20.30
srečanje na temo: Razmerje med Slovenci in Italijani v Trstu: od ločenosti do prizadevanj za skupni razvoj.
Sodelujejo Luciano Ceschia, Pavle Merku', Franco Panizon in Alojz Rebula.

NOVOLETNA MANIFESTACIJA V JERUZALEMU

Da bi končno zavladal mir

Leto 1990 se je začelo v znamenju iskanja miru in sprave. V večjih italijanskih mestih so organizacije, ki se sklicujejo na pacifistične vrednote, priredile manifestacije, da bi izpričale željo in voljo, da bi na svetu končno zavladal mir. Letošnji prvi januar je pa imel še posebno simbolično, in ne samo simbolično vrednost v vseh vzhodnih državah, ki gledajo na 1990 z novimi upanji, z novim zagonom.

Za ves svet pa je bila nedvomno najbolj pomembna manifestacija za mir, ki so jo priredili izraelski in arabski mirovniki v Jeruzalemu. Ob prisotnosti mirovniških organizacij in iz vsega sveta, so si sledile razprave in srečanja.

Teh se je udeležila tudi članica tržaške federacije KPI Perla Lusa; ki nam je posredovala nekaj slik in naslednjo krajšo izjavo: "Priča sem bila izjemnemu dogodku. Manifestacija, ki se je odvijala v Jeruzalemu, prisotnost Izraelcev in Palestincev, ki so skupno zahtevali, da bi se njihovi voditelji končno sporazumeli, pričevanja predstavnikov in pobudnikov intifade, množična prisotnost Evropejcev, žensk, vse to me je močno ganilo, in istočasno je vzbudilo v meni novega zagona in nova upanja. Tudi brutalni napadi izraelskih policistov, napad na Dacio Valent, aretacije, strah, ki sem ga sama doživela, ko sem se znašla med neredi, vse to ne more izbrisati občutkov, ki sem jih doživela, ko sem v "človeški verigi" držala z desno roko starejšo Izraelko in z levo roko mladega Palestinca."

V NOVO DESETLETJE

Evropa devetdesetih let ...

■ Nadaljevanje s 1. strani

Bonnu prihodnjih pet ali deset let, v najbolj kočljivem obdobju krojenja nemške usode.

Zeleni, liberalci in socialni demokrati so si, kljub nijansam, edini v spoznanju, da je potrebno vključiti težnje po nemški združitvi v okvir globalnega procesa evropske integracije. Kajti pospešena združitev ZRN in NDR v enotno nemško nacionalno državo bi lahko celo zavrla procese evropskega nadnacionalnega združevanja s premoščanjem samega pojma nacionalne države, ki jo prihajajoča Evropa potiska v zgodovino prejšnjega stoletja. Zato je v teh vrstah slišati predvsem gesla o postopnosti, ki bi jih bil srednjeveški cilj konfederacija nemških držav po zgledu Beneluksa.

Volilno je najbolj nabita nemška krščanska demokracija (CDU/CSU), ki se boji konkurence revanšistične desnice, pa je tudi sama zaigrala na struno vsiljene združitve, ki predpostavlja likvidacijo nikoli priznane vzhodnonemške države. Cilj nove velike Nemčije pa naj bi bila mirna pogodba s Poljsko, ko bi za ceno izdatne gospodarske pomoči morala Varšava pristati na "majhne ozemeljske koncesije". Od tod vztrajanje Poljske, da mora Bonn takoj ponoviti obvezo o trajnosti meje na Odri in Nisi in sklicevanje Ševardnadzeja v Rimu in na Malti, da je "skupni evropski dom" možen samo v duhu helsinške listine, ki je poudarila nedotakljivost povojnih meja v Evropi.

HELSINKI II IN MANJŠINE

Sploh pa je zelo verjetno, da bo nemško vprašanje eno izmed ključnih tem druge helsinške konference, ki jo Gorbačev želi že letos.

Sovjetski voditelj je dokaj jasno napovedal teme druge helsinške konference o varnosti in sodelovanju v Evropi: oblikovanje skupnosti suverenih demokratičnih narodov, razpust vojaških blokov, razorožitev, oblikovanje norm evropske pravne družbe, človekove svoboščine.

Na Kapitolu je Gorbačev dal velik poudarek tudi nacionalnemu vprašanju (bodisi v okviru sovjetske federacije, kakor tudi v skupnem evropskem domu) in nujnosti, da se vsi narodi odpovedo skušnjavam asimilacijske politike.

Proces evropske integracije in uveljavljanja novih odnosov nujno prinaša v dnevni red konference Helsinki II tudi manjšinsko vprašanje. Zelo verjetno je, da ga bodo tokrat forsirale prav vzhodnoevropske države. Madžarska ima več milijonov svojih rojakov v romunski Transilvaniji, v Jugoslaviji in na Slovaškem. Sama Romunija ima svoje manjšine v Jugoslaviji in v Bolgariji, medtem ko živi romunsko govoreče prebivalstvo Sovjetske zveze v okviru moldavske SSr. Na Poljskem živi še 800 tisoč Nemcev, katerim pripada status manjšine, medtem ko povolški

Nemci spet upravičeno terjajo svojo avtonomno republiko.

Nacionalno vprašanje je ostro tudi na Zahodu, kot priča primer Ulstra, ki deli članici EGS. Je pa naraščajoča dramatičnost na Balkanu, kjer lahko postane Kosovo detonator tragedije, kot je bila Transilvanija za krizo romunskega režima. Dovolj je, če pomislimo na možnost, da stopi v kratkem tudi Albanija na pot demokracije in se odpre svetu. Ali bi to ne povečalo kosovskega konflikta in, da povemo naravnost, množične težnje o ustvarjanju "velike Albanije" od Skopja do morja? Kdor misli, da je to fantaziranje, naj se za trenutek povpraša, ali nas ni ravnokar minulo leto presenetilo z dogodki, ki so prehiteli tudi najbolj bujno domišljijo.

Slovenec v Italiji bomo morali posvetiti veliko pozornosti tudi pripravam na Helsinki II in ne zamuditi nobene izmed ponujenih priložnosti.

Pričakujemo si lahko, da bo druga helsinška konferenca sprejela, med drugim, nekakšen status narodnostnih manjšin, podoben dokumentu, ki ga že nekaj let osvaja evropski svet.

Pravilno bo, če bomo znali Slovenci v Italiji poiskati v okviru druge helsinške konference sodelovalne in zavezniške, posebno še, ker se bomo najbrž morali sklicevati na njene dokumente pri zahtevah italijanski vladi, če bi (kot ni izključeno) zaščitni zakon bil ne povsem zadovoljiv. Ameriški izvedenci za evropska vprašanja so pred nekaj tedni

pripravili študijo z možnimi scenariji razpleta evropskega vprašanja. V poštvo so vzeli razne možnosti. Tako analizirajo tudi skrajno možnost razkroja sedanjih evropskih držav pod pritiskom avtonomističnih, separatističnih in nacionalističnih teženj. V tem primeru bi se, po njihovem, v zahodni Evropi ne zgodilo nič posebnega, v srednji Evropi bi se razkrojili Romunija in Jugoslavija, pribaltske države bi se odcepile od ZSSR, morda tudi Ukrajina in Zakavkazje. Taka Evropa bi bila močno destabilizirana, ali pa politično šibka in zato pod nemškim vodstvom. Druga varianta predvideva nastanek "vmesne cone" med SZ in EGS. Vanjo bi spadale demokratične države vzhodne in srednje Evrope. Tudi v tem primeru bi zedinjena Nemčija imela odločilen vpliv, saj bi v teh državah imela svoje naravno tržišče. Zato pa se zares kaže kot najbolj sprejemljiva varianta "skupnega evropskega doma", ki naj — po Gorbačevu — integrira evropsko celino z ZDA in Kanado.

NEVARNOST KONFLIKTA SEVER — JUG

Tu pa se pojavlja zadnja velika nevarnost, možnost konflikta med tako integriranim gospodarsko močnejšim severom planeta in revnim, zadolženim jugom. Države v razvoju so že sedaj preplašene ob spoznanju, da si najbolj razvite dežele pripravljajo

programe pomoči vzhodni Evropi in denar za nove oblike sodelovanja odtegujejo iz skladov za pomoč nerazvitim. Latinska Amerika, Afrika in Azija se boje, da bodo ostale na cedilu in brez upanja.

V tem primeru je rastoča nevarnost širjenja konfliktov med severom in jugom, kamor je razviti sever že izvozil večji del neposredne proizvodnje, umazano industrijo in z njo najokrutnejše izkoriščanje delovne sile in prirodnih bogastev. Škarje med razviti in nerazviti pa se še bolj širijo zaradi pomanjkanja investicijskih kapitalov, saj morajo nerazviti akumulirano bogastvo vračati velikim zahodnim bankam in mednarodnim ustanovam.

Skratka, zmaga demokratičnih revolucij v Evropi pomeni velik korak naprej na poti integracije in popuščenja napetosti, vendar je dolžnost veseliti in drugih evropskih držav, da z razorožitvijo sprostijo tudi ekonomski potencial, ki naj prispeva k premoščanju kričočih razlik v krvičnem mednarodnem gospodarskem sistemu. Integraciji vzhod—zahod mora nujno slediti integracija sever—jug, kar pa terja globokih, celo travmatičnih sprememb v sistemih proizvodnje in potrošnje, torej v sami kakovosti življenja tudi pri nas. To pa je vznemirljiv izziv za napredne, socialistično navdihnjene sile v Evropi in svetu.

STOJAN SPETIČ